

परिच्छेद - १

गा.वि.स. को सङ्क्षिप्त परिचय

१.१. नामाकरण

प्राचीन समयमा यहाँ एक जना मानिस आफ्नो कुनै कार्य गर्न लाग्दा आफूले लगाई राखेको कोट फुकाली राखी हेरिरहेका अन्य मानिसलाई “नचलाकोट” भनी कार्य शुरु गरेका थिए । त्यही मानिसले नचलाकोट भनेको आधारबाट नै नगरकोट नाम रहन गएको भन्ने स्थानीय वासिन्दाहरूको भनाई रहेको पाइन्छ । कालान्तरमा गएर नचलाकोटबाट अपभ्रंश भएर नगरकोट भएको होला भन्ने जनश्रुति छ । त्यस्तै नेपालको पश्चिम भागमा तामा, मगर बस्ती रहेको डाँडाको अति चुच्चो भागलाई कोट भन्ने चलन छ । यस भेकमा पनि तामाहरू रहेका र नगर क्षेत्रबाट यो गाउँ अग्लो भएको हुँदा यसलाई “नगरकोट” भन्ने गरेको पाइन्छ । साथै नगर+कोट दुई भिन्न शब्दहरू मिलेर “नगरकोट” शब्द बनेको हो । त्यसै शब्दलाई टुक्याएर हेर्दा पनि नगरको अर्थ “शहर” र कोटको अर्थ “अग्लो भूभाग” भन्ने बुझिन्छ । यसरी भन्दा नगरकोट कुनै समयमा एक सामरिक महत्त्वको शहर थियो भन्ने कुरालाई संकेत गर्दछ ।

१.२ भौगोलिक अवस्थिति

भक्तपुर जिल्लाको उत्तर पूर्वी मोहडामा अवस्थित नगरकोट गा.वि.स. को कूल क्षेत्रफल १,२५८ हेक्टर छ । यस गा.वि.स. को पूर्वमा काभ्रेपलान्चोक जिल्ला, पश्चिममा छालिङ गा.वि.स., उत्तरमा काठमाण्डौं जिल्ला, दक्षिणमा बागेश्वरी गा.वि.स. रहेको छ । यो गा.वि.स. २७° ३६” देखि २७° ४४” उत्तरी अक्षांस र ८५° २१” देखि ८५° ३२” पूर्वी देशान्तरमा अवस्थित छ । समुन्द्री सतहबाट करिब ७,२०० फिटको उचाईमा अवस्थित नगरकोटबाट सूर्यको मनोरम दृष्यको आनन्द लिनका साथै यही स्थानबाट लाङ्टाङ, गणेश हिमाल, दोर्जे हिमाल र गौरी शंकर हिम श्रृखलाहरू देख्न सकिने हुनाले देशकै प्रमुख, प्रशिद्ध र लोकप्रिय पर्यटकीय स्थल बन्न पुगेको छ । यस ठाउँलाई स्वदेशी तथा विदेशी पर्यटकहरूले एक उत्कृष्ट गन्तव्य स्थानको रूपमा लिएका छन् ।

१.३ हावापानी

यस गा.वि.स. को हावापानी समशितोष्ण प्रकारको छ । यहाँको तापक्रम ग्रीष्म ऋतुमा करिब ३२° सेल्सियस र हिउँदमा -२° सेल्सियस सम्म पुग्दछ ।

१.४ वन जङ्गल तथा वन्यजन्तु

यस गा.वि.स.का सामुदायिक वनहरूमा काफल, फलाट, कटुस, उत्तिस, खरी, मौवा, चिलाउने, गुराँस, सेतीकाठ आदि विभिन्न प्रजातिका बोटविरुवाहरू पाइन्छ भने चितुवा, दुम्सी, खरायो, वनविरालो, बाघ, मृग, स्याल आदि प्रकारका वन्यजन्तु पाइन्छ । कोइली, तित्रा, कालिज, काँडेभ्याकुर आदि प्रकारका पन्छीहरू यस गा.वि.स. मा पाइन्छ । धसिङ्गरे,

काफल, कन्टकारी, असुरो लगायतका जडीबुटीहरू पाइन्छ । यस गा.वि.स. मा कुसुम, नगरकोट ऐनडाँडा, लखने र जाल्पादेवी सामुदायिक वनहरू रहेका छन् ।

१.५ प्रमुख जात्राहरू

भक्तपुर नगरपालिकाको वडा नं. ७ मा अवस्थित महादेवस्थान (रत्नेश्वर महादेव) को जात्रामा जनै पूर्णिमाको दिनमा यस पोखरीमा नुहाउन जाने चलन यस गा.वि.स. को बसिन्दाको रहेको छ । यस गा.वि.स. को अर्को प्रमुख जात्राको रूपमा कालिदेवीको थानमा मंसिर महिनाको पूर्णिमामा धुमधामसँग मनाइन्छ ।

१.६ प्रमुख चाडहरू

विशेषत नेपालीहरूको महान चाड दशैं, तिहार, माघेसङ्क्रान्ति, साउनेसङ्क्रान्ति, नागपञ्चमी, जनैपूर्णिमा, बाबुको मुख हेर्ने, आमाको मुख हेर्ने, तीज लगाएतका चाडपर्वहरू यस गा.वि.स. मा मनाउने गरीन्छ । यस गा.वि.स. का लगभग ६०० बासिन्दाहरू तामा समुदायका भएकाले उनीहरूका केहि विशेष चाडहरू बौद्ध धर्मावलम्बीहरूसँग सम्बन्धित छन् ।

१.७ ओषधुषा

यस गा.वि.स. मा परम्परागत पोशाकको रूपमा ब्राम्हण, क्षेत्री, तामा र दलित समुदायका महिलाहरूले चौबन्दी चोलो, फरिया, खास्टो लगाउँछन् भने नेवारी महिलाहरूले हाकुपटासी लगाएतका मौलिक पहिरनहरू लगाउने गर्दछन् । त्यसै गरी पुरुषहरूले दौरासुरुवाल, इस्टकोट र भादगाउँले टोपी लगाउँने गर्दछन् । शहरीकरण र आधुनिकिकरणका कारण अहिलेका नयाँ पुस्ताका युवा युवतीहरू कुर्था सरवाल, प्यान्ट र टिसर्ट लगाउँछन् भने युवकहरू प्यान्ट, सर्ट, सुट लगायत जिन्सको पहिरनहरूको प्रयोग गर्ने गर्दछन् ।

१.८ जाति, धर्म र भाषा

हिन्दु र बौद्ध धर्मावलम्बीहरूको बसोबास भएको यस गा.वि.स. मा तामा, नेवार, ठकुरी, ब्राम्हण, क्षेत्री, दमाई र गुरुहरूको बसोबास रहेको छ । अधिकांश तामा जाति भएकोले बौद्ध धर्म मान्नेहरू यस गा.वि.स. मा धेरै मात्रामा पाइन्छ । राष्ट्रिय चाडपर्व दशैं, तिहार लगायत श्री जाल्पादेवीको थानमा पूजा अर्चना र कालीदेवीको जात्रा मंसिर पूर्णिमा धुमधामसँग मनाइन्छ । यस गा.वि.स.का बासिन्दा मातृभाषाको रूपमा तामाड, नेवारी र नेपाली भाषा बोल्नदछन् भने सबै जातजातिले माध्यम भाषाको रूपमा नेपाली भाषाको प्रयोग गर्दछन् ।

जनसाङ्ख्यिक स्थिति

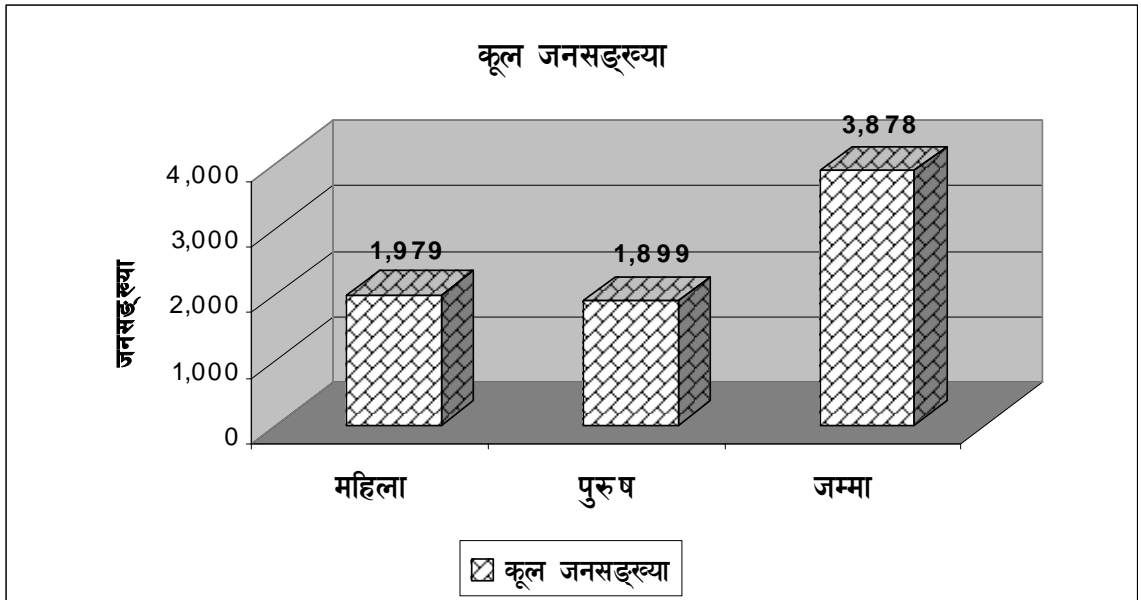
परिच्छेद - २ जनसाङ्ख्यिक स्थिति

२.१ जनसङ्ख्याको अवस्था

नगरकोट गा.वि.स. को कुल जनसङ्ख्या ३,८७८ मध्ये महिला १,९८५ र पुरुष १,९१० रहेको छ । जसमा महिलाको प्रतिशत ५१.०३ र पुरुषको प्रतिशत ४८.९७ रहेको छ । जनसङ्ख्याको अवस्था निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

२.१.१ गा.वि.स.को कूल जनसङ्ख्या

लिङ्ग	कूल जनसङ्ख्या	प्रतिशत
महिला	१,९७९	५१.०३
पुरुष	१,८९९	४८.९७
कूल	३,८७८	१००

२.१.२ वडागत जनसङ्ख्याको स्थिति

वडा नं.	जनसङ्ख्या			प्रतिशत
	महिला	पुरुष	जम्मा	
1	407	432	839	21.63
2	90	90	180	4.64
3	315	316	631	16.27
4	247	231	478	12.33
5	220	215	435	11.22
6	86	65	151	3.89
7	301	259	560	14.44
8	158	142	300	7.74
9	155	149	304	7.84
कूल	1,979	1,899	3,878	100

यस गा.वि.स. का ९ वडाहरू मध्ये सबै भन्दा बढी जनसङ्ख्या वडा नं ३ मा १६.२७ प्रतिशत रहेको छ भने सबैभन्दा कम जनसङ्ख्या वडा नं. ६ मा ३.८९ प्रतिशत रहेको छ ।

२.१.३ उमेरको आधारमा वडागत जनसङ्ख्या विवरण

वडा	उमेर (वर्ष)	५ भन्दा मुनि	६-१५	१६-४४	४५-५९	६०-७५	७५ भन्दा माथि	जम्मा
	लिंग							
१	महिला	22	70	244	35	19	6	396
	पुरुष	20	73	294	35	18	3	443
	जम्मा	42	143	538	70	37	9	839
२	महिला	11	22	41	10	5	1	90
	पुरुष	9	16	45	12	8	0	90
	जम्मा	20	38	86	22	13	1	180
३	महिला	19	60	166	43	21	6	315
	पुरुष	19	91	142	36	18	10	316
	जम्मा	38	151	308	79	39	16	631
४	महिला	30	35	123	38	16	5	247
	पुरुष	19	56	113	28	7	8	231
	जम्मा	49	91	236	66	23	13	478

वडा	उमेर (वर्ष)	५ भन्दा मुनि	६-१५	१६-४४	४५-५९	६०-७५	७५ भन्दा माथि	जम्मा
	लिंग							
५	महिला	29	60	85	28	12	6	220
	पुरुष	24	48	98	27	15	3	215
	जम्मा	53	108	183	55	27	9	435
६	महिला	7	20	43	10	4	2	86
	पुरुष	4	16	29	12	3	1	65
	जम्मा	11	36	72	22	7	3	151
७	महिला	15	84	160	28	13	1	301
	पुरुष	10	59	155	24	10	1	259
	जम्मा	25	143	315	52	23	2	560
८	महिला	20	40	56	28	12	2	158
	पुरुष	14	52	42	24	9	1	142
	जम्मा	34	92	98	52	21	3	300
९	महिला	15	32	87	13	8	0	155
	पुरुष	20	37	67	14	10	1	149
	जम्मा	35	69	154	27	18	1	304
कूल		307	871	1,990	445	208	57	3,878

यस गा.वि.स.मा उमेरको आधारमा जनसङ्ख्यालाई हेर्दा सबैभन्दा बढी १६ देखि ४४ वर्षका १९९० अर्थात ५३.४६ प्रतिशत रहेको देखिन्छ भने सबैभन्दा कम जनसङ्ख्या ७५ वर्षभन्दा माथिका ५७ अर्थात १.४७ प्रतिशत रहेको देखिन्छ ।

२.१.४ वडागत आधारमा घरधुरी वितरण

वडा नं.	घरधुरी	प्रतिशत
1	153	18.96
2	35	4.92
3	111	15.59
4	90	12.64
5	83	11.66
6	24	3.37
7	84	11.80
8	93	13.06
9	57	8
कूल	730	100

यस गा.वि.स. का ८ वडाहरू मध्ये सबै भन्दा बढी घरधुरी १८.९६ प्रतिशत वडा नं १ मा रहेको छ भने सबैभन्दा कम घरधुरी ३.३७ प्रतिशत वडा नं. ६ मा रहेको छ ।

२.१.५ वस्तीगत आधारमा जनसङ्ख्या वितरण

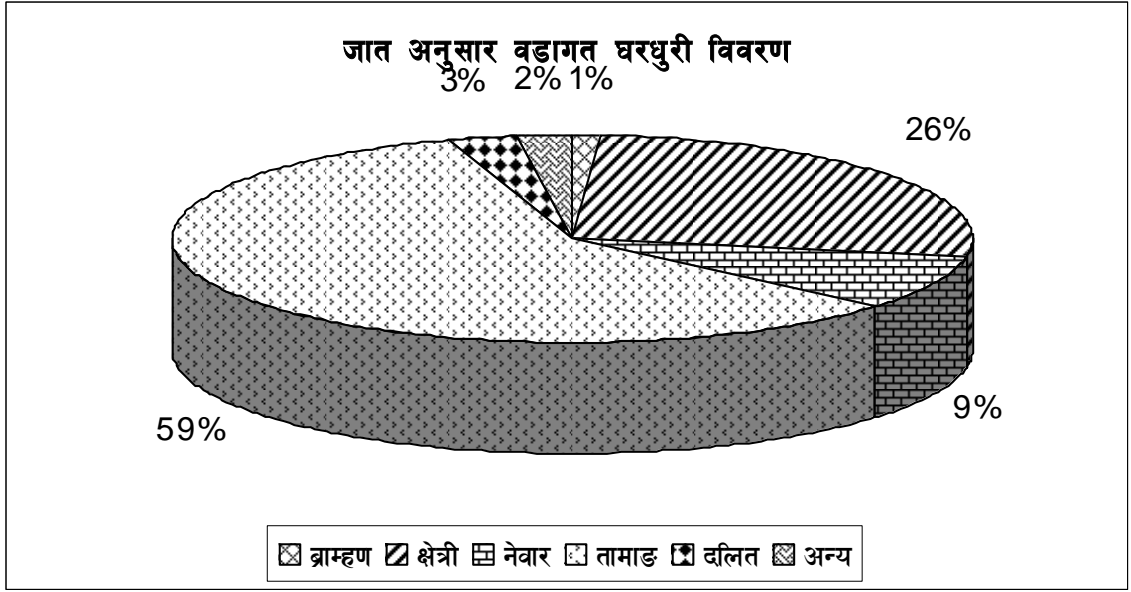
वडा	क्र.स.	वस्ती	घरधुरी	लिंग		
				महिला	पुरुष	जम्मा
1	1	फेदी	134	345	383	728
	2	तेलकोट	9	29	20	49
	3	नयाँ वस्ती	5	15	13	28
	4	पुच्छर टोल	5	18	16	34
जम्मा			153	407	432	839
2	1	बास्तोला नगर	16	44	44	88
	2	जुरेली नगर	9	25	26	51
	3	थरी टोल	5	13	11	24
	4	फेदी	2	3	6	9
	5	पुच्छर टोल	3	5	3	8
जम्मा			35	90	90	180

वडा	क्र.स.	वस्ती	घरधुरी	लिङ्ग		
				महिला	पुरुष	जम्मा
3	1	पिपल बोट	12	27	31	58
	2	डाँडा टोल	22	57	62	119
	3	बेसी टोल	77	231	223	454
जम्मा			111	315	316	631
4	1	लामा टोल	52	143	142	285
	2	पिपलबोट	16	52	30	82
	3	बेसी टोल	15	33	39	72
	4	भ्लोन गाउँ	4	10	8	18
	5	योञ्जन गाउँ	2	6	7	13
	6	लामडाँडा	1	3	5	8
जम्मा			90	247	231	478
5	1	गैरी गाउँ, तौथली	83	220	215	435
जम्मा			83	220	215	435
6	1	गडगडे	9	34	26	60
	2	मगर टोल	1	1	3	4
	3	डाँडा टोल	14	51	36	87
जम्मा			24	86	65	151
7	1	लामीडाँडा	38	120	100	220
	2	नयाँ गाउँ	34	149	123	272
	3	गडगडे	5	15	16	31
	4	भट्टीडाँडा	7	17	20	37
जम्मा			84	301	259	560
8	1	बाख्री गाउँ, काफलचौर, काकीटोल	93	158	142	300
जम्मा			93	158	142	300
9	1	ताथली फाँट	6	11	12	23

वडा	क्र.स.	वस्ती	घरधुरी	लिङ्ग		
				महिला	पुरुष	जम्मा
	2	घिसिङ टोल, कुवापानी टोल	15	47	35	82
	3	वाइबा टोल	16	40	46	86
	4	गडगडे	12	21	29	50
	5	ज्यामिरे गाउँ	8	36	27	63
जम्मा			57	155	149	304
कुल जम्मा			730	1979	1899	3878

२.१.६ जात अनुसार वडागत घरधुरी विवरण

वडा	जात	ब्राम्हण	क्षेत्री	जनजाति			दलित	जम्मा
				नेवार	तामाङ	अन्य		
१		0	130	8	8	1	6	153
२		2	30	2	0	0	1	35
३		0	27	0	82	2	0	111
४		6	2	8	60	3	11	90
५		0	2	4	75	0	2	83
६		0	1	3	16	4	0	24
७		1	1	32	49	1	0	84
८		0	0	0	93	0	0	93
९		0	0	6	46	5	0	57
कुल जम्मा		9	193	63	429	16	20	730

यस गा.वि.स.मा ब्राम्हण, क्षेत्री, नेवार, तामाङ, दलित र अन्य जातिहरूको बसोबास रहेको छ । यी मध्ये सबैभन्दा बढी ५८.७७ प्रतिशत तामाङको बसोबास रहेको पाइन्छ भने बाँकी जातिहरूमा ८.६३ प्रतिशत नेवार, २६.४४ प्रतिशत क्षेत्री, १.२३ प्रतिशत ब्राम्हण, २.७४ प्रतिशत दलित र २.१८ प्रतिशत अन्य जातिहरूको बसोबास रहेको पाइन्छ ।

२.१.७ धर्म अनुसार वडागत घरधुरी विवरण

वडा \ धर्म	हिन्दू	बौद्ध	अन्य	जम्मा
१	144	9	0	153
२	34	1	0	35
३	20	88	3	111
४	27	60	3	90
५	5	77	1	83
६	11	13	0	24
७	34	50	0	84
८	0	93	0	93
९	11	46	0	57
कूल जम्मा	286	437	7	730

यस गा.वि.स.मा हिन्दू, बौद्ध र अन्य धर्मावलम्बीहरूको बसोबास रहेको छ । यस मध्ये ३६.१८ प्रतिशत हिन्दू धर्मावलम्बीहरू छन् भने ५६.८६ प्रतिशत बौद्ध धर्मावलम्बी र ०.९६ प्रतिशत अन्य धर्मावलम्बीहरू रहेका छन्।

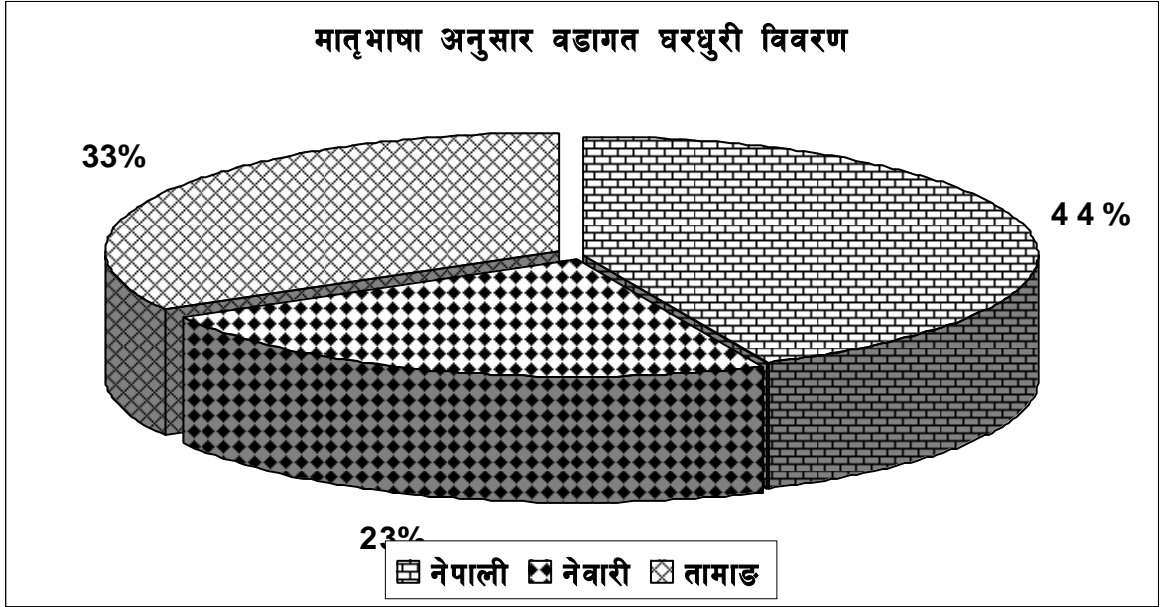
२.१.८ मुख्य पेशा अनुसार वडागत घर धुरी विवरण

पेशा वडा	कृषि	ब्यापार	सरकारी सेवा	अन्य	जम्मा
१	136	3	5	9	153
२	35	0	0	0	35
३	80	0	6	25	111
४	65	0	1	24	90
५	77	3	2	1	83
६	23	1	0	0	24
७	76	1	7	0	84
८	68	8	11	6	93
९	55	2	0	0	57
कुल	615	18	32	65	730

यस गा.वि.स.का बासिन्दाहरू कृषि, ब्यापार सरकारी सेवा र अन्य पेशामा संलग्न छन् । कृषि पेशामा सबैभन्दा बढी ८४.२५ प्रतिशत घरधुरी संलग्न रहेका छन् भने ब्यापारमा २.४७ प्रतिशत, सरकारी सेवामा ४.३८ प्रतिशत र अन्य पेशामा ८.६ प्रतिशत संलग्न रहेका छन् ।

२.१.९ मातृ भाषा अनुसार वडागत घर धुरी विवरण

मातृ भाषा वडा	नेपाली	नेवारी	तामाङ	जम्मा
१	143	2	8	153
२	35	0	0	35
३	21	0	90	111
४	28	62	0	90
५	4	4	75	83
६	1	3	20	24
७	84	0	0	84
८	0	93	0	93
९	0	6	51	57
कूल जम्मा	316	170	244	730

यस गा.वि.स.मा रहेका घरधुरीहरू मध्ये ४३.२६ प्रतिशत घरधुरीले नेपाली भाषालाई मातृभाषाको रूपमा प्रयोग गर्छन् भने २३.२६ प्रतिशत घरधुरीले नेवारी भाषालाई मातृभाषाको रूपमा प्रयोग गरेको पाइन्छ । त्यस्तै ३३.४२ प्रतिशत घरधुरीले तामाङ भाषालाई मातृभाषाको रूपमा प्रयोग गरेको पाइन्छ ।

कृषि

परिच्छेद - ३ कृषि

३.१ कृषक समूहको विवरण

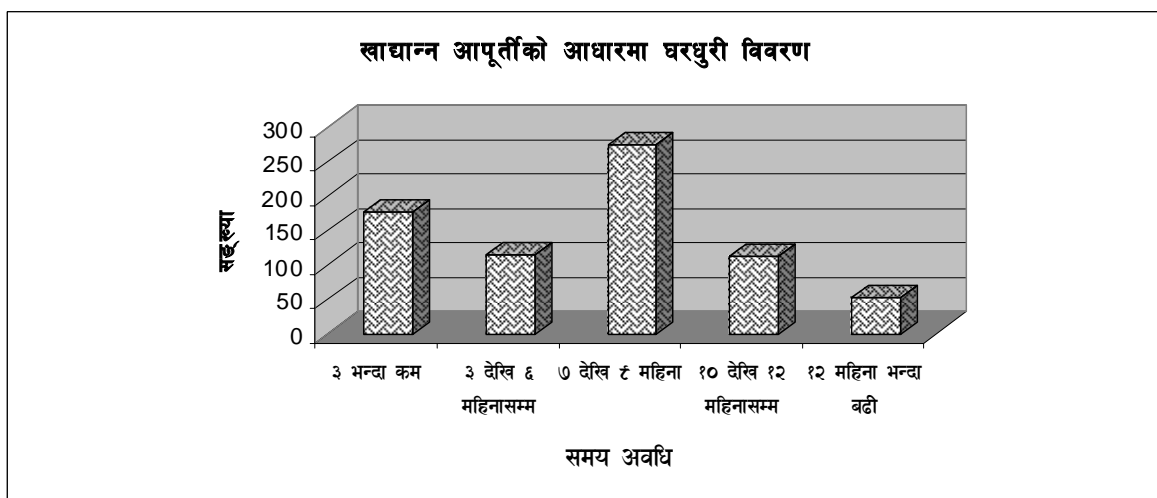
कृषक समूहको नाम	बडा नं.	सदस्य संख्या		जम्मा
		पुरुष	महिला	
पञ्चकन्या	नगरकोट १ र २	१८	७	२५
शेराफाँट जल उपभोक्ता समूह सिंचाई	नगरकोट ४ र ५	१८	४	२२

३.२ पशुपंक्षीको विवरण

बडा	पशु					पंक्षी			
	गाई/ गोरु	भैसी/ राँगा	खसी/बाख्रा	अन्य	जम्मा	कुखुरा	हाँस	अन्य	जम्मा
१	123	79	166	40	408	153	5	10	168
२	23	20	40	5	88	9	5	5	19
३	30	40	249	274	593	103	10	50	163
४	13	24	271	0	308	750	0	0	750
५	8	38	85	5	136	322	1	0	323
६	5	10	48	3	66	61	0	0	61
७	23	77	0	0	100	298	0	0	298
८	28	12	201	0	241	324	14	0	338
९	7	23	139	15	184	240	5	0	245
कूल जम्मा	260	323	1199	342	2124	2260	40	65	2365

३.३ खाद्यान्न आपूर्तीको आधारमा घरधुरी विवरण

महिना वडा	३ भन्दा कम	३-६	७-९	१०-१२	१२ भन्दा बढी	जम्मा
१	५	५	७८	४३	२२	१५३
२	०	३	३०	२	०	३५
३	६१	६	३६	३	५	१११
४	३६	९	३९	३	३	९०
५	१३	२५	२८	११	६	८३
६	१४	३	२	५	०	२४
७	९	२३	१७	२५	१०	८४
८	१४	२६	३३	१४	६	९३
९	२४	१५	११	६	१	५७
कूल जम्मा	१७६	११५	२७४	११२	५३	७३०

यस गा.वि.स.मा रहेका ७३० घरधुरीहरू मध्ये ७.२६ प्रतिशतलाई १ वर्षभन्दा बढी खाद्यान्न आपूर्ती हुन्छ भने १५.३४ प्रतिशत घरधुरीलाई १० देखि १२ महिना, ३७.५३ प्रतिशत घरधुरीलाई ७ देखि ९ महिना, १५.७५ प्रतिशत घरधुरीलाई ३ देखि ६ महिना, २४.११ प्रतिशत घरधुरीलाई ३ महिना भन्दा कम खाद्यान्न आपूर्तीको अवस्था रहेको देखिन्छ ।

3.8 सहकारी संस्थाहरुको विवरण

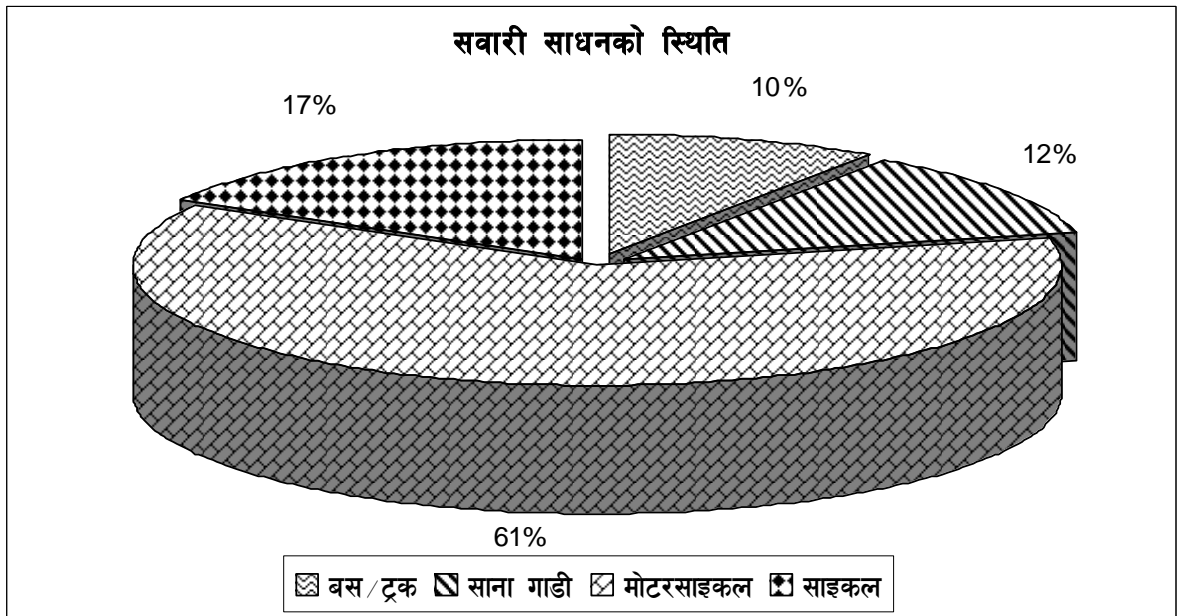
क्र.सं.	सहकारीको नाम	ठेगाना
१.	नगरकोट बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	नगरकोट-३
२.	युवा बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	नगरकोट-१
३.	सामुदायिक बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	नगरकोट-८
४.	गीतानगर बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	नगरकोट-१
५.	जाल्पादेवी महिला विकास बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्था लि.	नगरकोट-१
६.	नगरकोट फेदी दुग्ध उत्पादन संस्था लि.	नगरकोट-१

भौतिक पूर्वाधार

परिच्छेद - ४ भौतिक पूर्वाधार

४.१ सवारी साधनको स्थिति

वडा	सवारी साधन	बस/ट्रक	साना गाडी	मोटरसाइकल	साइकल
१		२	३	८	५
२		०	०	१	०
३		०	०	०	०
४		०	०	५	०
५		०	०	०	०
६		०	०	९	०
७		१	१	१	१
८		१	१	१	०
९		०	०	१	१
कूल जम्मा		४	५	२६	७

४.२ सामुदायिक भवनहरूको विवरण

क्र.सं.	सामुदायिक भवनहरूका नाम
१	गा.वि.स. भवन
२	नगरकोट स्वास्थ्य चौकी
३	नगरकोट सामुदायिक स्वास्थ्य केन्द्र

४.३ खानेपानी आपूर्तिको आधारमा घरधुरी विवरण

वडा	स्रोत	कुवा	ढुङ्गेधारा	पाइप धारा	अन्य	जम्मा
१		२	२	१००	४९	१५३
२		१	२	३०	२	३५
३		६	०	६३	४२	१११
४		१७	८	५०	१५	९०
५		४०	४	३९	०	८३
६		३	५	१६	०	२४
७		३१	६	४७	०	८४
८		१०	०	७२	११	९३
९		२८	९	१७	३	५७
कूल जम्मा		१३८	३६	४३४	११३	७३०

यस गा.वि.स.मा पानीको प्रयोगको अवस्था हेर्दा ५९.४५ प्रतिशत घरधुरीमा पाइपधाराबाट खानेपानी वितरण भएको, ४.९३ प्रतिशत घरधुरीमा ढुङ्गेधाराको पानी प्रयोग गरिएको, १८.९१ प्रतिशत घरधुरीमा कुवाको पानी प्रयोग गरिएको १.२३ प्रतिशत घरधुरीमा इनारको पानी प्रयोग गरिएको र १५.४८ प्रतिशत घरधुरीमा स्रोत खुल्लन सकेको देखिन्छ ।

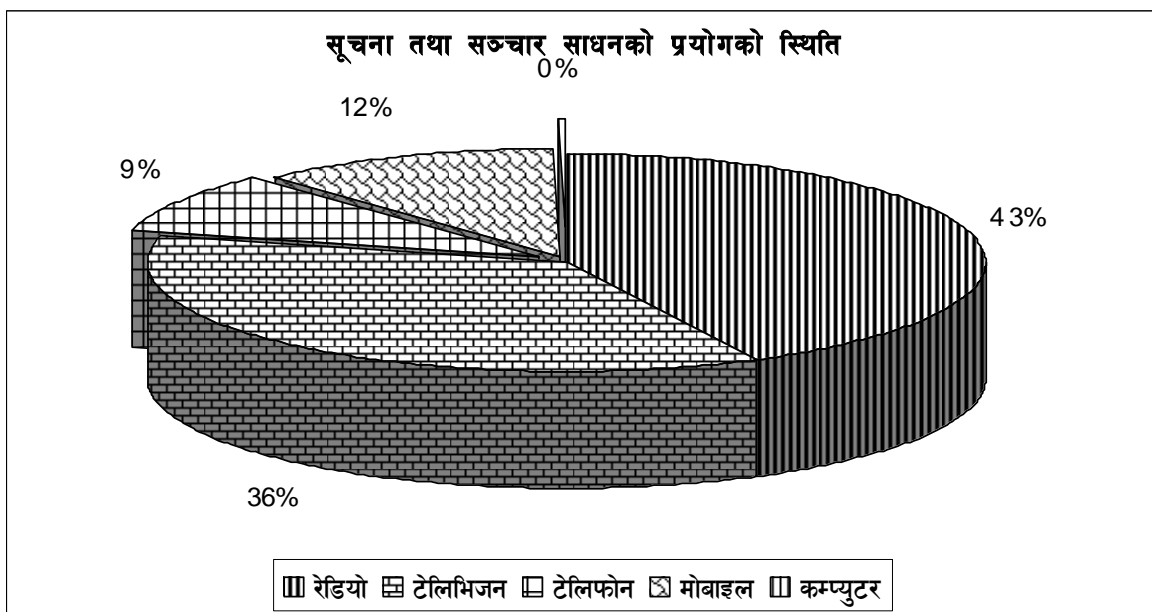
४.४ इन्धन प्रयोगको आधारमा घरधुरी विवरण

वडा	स्रोत	विद्युत	ग्याँस	मट्टितेल	दाउरा	अन्य	जम्मा
१		०	८	२	१२४	१९	१५३
२		०	०	२	३०	३	३५
३		०	२	५	१००	४	१११
४		०	०	०	७७	१३	९०
५		०	०	०	८३	०	८३
६		०	८	०	१६	०	२४
७		२	४	१	७७	०	८४
८		१	१	१	९०	०	९३
९		०	०	०	५७	०	५७
कूल जम्मा		३	२३	११	६५४	३९	७३०

यस गा.वि.स.मा रहेका जम्मा ७३० घरधुरीमध्ये इन्धनको रूपमा सबैभन्दा धेरै ८९.५९ प्रतिशत दाउराको प्रयोग भएको पाइन्छ भने मट्टितेलको प्रयोग १.५१ प्रतिशत, ग्यासको प्रयोग ३.१५ प्रतिशत, विद्युतको प्रयोग ०.४१ प्रतिशत र अन्य इन्धनको स्रोतको प्रयोग गर्ने ५.३४ प्रतिशत घरधुरी सङ्ख्या यस गा.वि.स.मा रहेको छ । यसरी हेर्दा प्रायशः सबै घरधुरीहरूमा दाउराको प्रयोग अत्याधिक देखिन्छ र विद्युतको प्रयोग नगन्य रूपमा रहेको देखिन्छ ।

४.५ सूचना तथा सञ्चार साधनको प्रयोगको स्थिति

वडा	साधन	रेडियो	टेलिभिजन	टेलिफोन	मोबाइल	कम्प्युटर
१		१२६	११५	५५	५६	०
२		३३	३०	८	२	०
३		६५	६०	११	२०	२
४		५४	४३	८	१३	०
५		४५	३३	६	५	०
६		१६	१५	०	४	०
७		६२	६०	१०	२५	०
८		४८	३०	३	३	०
९		३०	२३	४	४	०
कूल जम्मा		४७९	४०९	१०५	१३२	२

माथिको तालिकाबाट यो स्पष्ट हुन्छ की यस गा.वि.स. भित्रका रहेका सूचना तथा सञ्चारका साधनहरू मध्ये सबैभन्दा धेरै प्रयोग रेडियोको र सबैभन्दा कम प्रयोग कम्प्युटरको रहेको देखिन्छ । टेलिभिजनको सङ्ख्या जम्मा ४०८ रहेको छ भने मोबाइलको सङ्ख्या १३२ रहेको छ ।

४.६ घरको छानाको किसिमको आधारमा घरधुरी विवरण

वडा	छानाको अवस्था	खर/छवाली	जस्तापाता	टायल	ढलान	अन्य	जम्मा
१		3	145	0	5	0	153
२		5	30	0	0	0	35
३		7	100	2	2	0	111
४		22	56	0	0	12	90
५		29	47	5	2	0	83
६		14	10	0	0	0	24
७		12	66	4	2	0	84
८		20	67	6	0	0	93
९		30	27	0	0	0	57
कूल जम्मा		142	548	17	11	12	730

यस गा.वि.स.मा रहेका ७३० घरधुरीहरू मध्ये छानाको अवस्था र किसिमको अध्ययन गर्दा खर/छवालीको छाना भएका १८.४५ प्रतिशत, जस्तापाताको छाना भएका घरधुरी ७५.०६ प्रतिशत, टायलको छाना भएको घरधुरी

२.३३ प्रतिशत, ढलान भएका घरधुरी १.५१ प्रतिशत र अन्य छाना भएका घरधुरी १.६४ प्रतिशत रहेको छ । अधिकांश घरधुरीहरूमा जस्तापाता छाना प्रयोग भएको पाइन्छ ।

४.७ घरमा बत्तिको प्रमुख स्रोतको आधारमा घरधुरी विवरण

बत्तिको स्रोत वडा	राष्ट्रिय प्रसारण लाईनको बिजुली	मट्टितेल	सोलार	गोबर ग्याँस	अन्य	जम्मा
१	130	5	0	3	15	153
२	33	2	0	0	0	35
३	100	5	0	0	6	111
४	85	0	0	0	5	90
५	83	0	0	0	0	83
६	24	0	0	0	0	24
७	84	0	0	0	0	84
८	93	0	0	0	0	93
९	56	1	0	0	0	57
कूल जम्मा	688	13	0	3	26	730

यस गा.वि.स.मा बत्तिको प्रमुख स्रोतको रूपमा राष्ट्रिय प्रसारण लाईनको बिजुली रहेको छ । ८४.२५ प्रतिशत घरधुरीले बत्तिको स्रोतको रूपमा बिजुलीको प्रयोग गरेका छन् भने १.०८ प्रतिशत घरधुरीले मट्टितेलको प्रयोग गरेका छन् । सोलारको प्रयोग गर्ने घरधुरी नभएको देखिन्छ । ०.४१ प्रतिशत अर्थात् ३ घरधुरीले मात्र बत्तिको स्रोतको रूपमा गोबर ग्यासको प्रयोग गरेको देखिन्छ । यी बाहेक अन्य स्रोतलाई बत्तिको रूपमा प्रयोग गर्ने घरधुरी ३.५६ प्रतिशत रहेको छ ।

वन, उद्योग र व्यवसाय

परिच्छेद - ५ वन, उद्योग र व्यवसाय

५.१ होटल/रेष्टुरेन्ट विवरण :

क्र.सं.	होटल/रेष्टुरेन्टको नाम
१.	भञ्ज्याङ रेष्टुरेन्ट
२	गन्तब्य रेष्टुरेन्ट
३	होटल सनराइज
४	नगरकोट कटेज
५	दि टि हाउस इन
६	क्लब हिमालयन
७	होटेल तारागाउँ
८	द ङ्लोरा हिल

५.२ उद्योग धन्दाको विवरण :

क्र.सं.	उद्योग धन्दाको नाम	ठेगाना
१.	जलपादेवी राइस मिल	नगरकोट-१
२.	गंगा पिठो उद्योग	नगरकोट-१
३.	कालिकादेवी कुटानी पिसानी मिल	नगरकोट-४
४.	विश्वकर्मा ढुङ्गा उद्योग	नगरकोट-२
५.	निखिल कम्प्युटर इन्ष्टिच्यूट	नगरकोट-१

५.३ प्राविधिक तालिमको स्थिति

बडा	लिङ्ग	कम्प्युटर	सिलाई बुनाइ	प्लम्बिङ	पशु तथा कृषि	अन्य
१	महिला	1	1	0	0	0
	पुरुष	3	0	0	0	0
२	महिला	0	0	0		0
	पुरुष	0	0	0	0	0
३	महिला	1	0	0	0	0
	पुरुष	2	0	0	0	0
४	महिला	0	1	0	0	0

बडा	लिङ्ग	कम्प्युटर	सिलाई बुनाइ	प्लम्बिड	पशु तथा कृषि	अन्य
	पुरुष	0	0	0	0	0
५	महिला	0	0	0	0	0
	पुरुष	0	0	0	0	2
६	महिला	1	0	0	0	0
	पुरुष	2	0	0	0	0
७	महिला	2	1	0	0	0
	पुरुष	3	0	0	0	0
८	महिला	1	0	0	0	1
	पुरुष	0	0	0	0	1
९	महिला	0	0	0	0	0
	पुरुष	1	0	0	0	0
कूल जम्मा		17	3	0	0	4

यस गा.वि.स.को कूल जनसङ्ख्या ३,८७८ मध्ये २४ जना मात्र तालिम प्राप्त जनशक्ति रहेको देखिन्छ । यी जनशक्ति मध्ये कम्प्युटरमा ०.४४ प्रतिशत, सिलाइबुनाइमा ०.०८ प्रतिशत र अन्य तालिममा ०.१० प्रतिशत रहेको देखिन्छ । प्रस्तुत तालिकाबाट यस गा.वि.स.मा तालिम प्राप्त जनशक्ति एकदम न्यून रहेको देखिन्छ ।

५.४ सामुदायिक वन उपभोक्ता समिति

क्र.सं.	सामुदायिक वनको नाम	क्षेत्रफल (हेक्टर)	घरधुरी	अवस्थित ठाउँ
१.	कुसुम	110.88	149	नगरकोट- ७ ट
२.	लखने	3	82	नगरकोट- ७
३.	नगरकोट ऐनडाँडा	34	125	नगरकोट- १, २, ३, ६
कूल जम्मा		147.88	356	

शैक्षिक स्थिति

परिच्छेद - ६ शैक्षिक स्थिति

६.१ शैक्षिक संस्थामा कूल भर्ना सङ्ख्या

क्र.सं	तह	छात्र	छात्रा	जम्मा
१	प्राथमिक	510	419	929
२	निम्न माध्यमिक	97	49	146
कूल जम्मा		607	468	1075

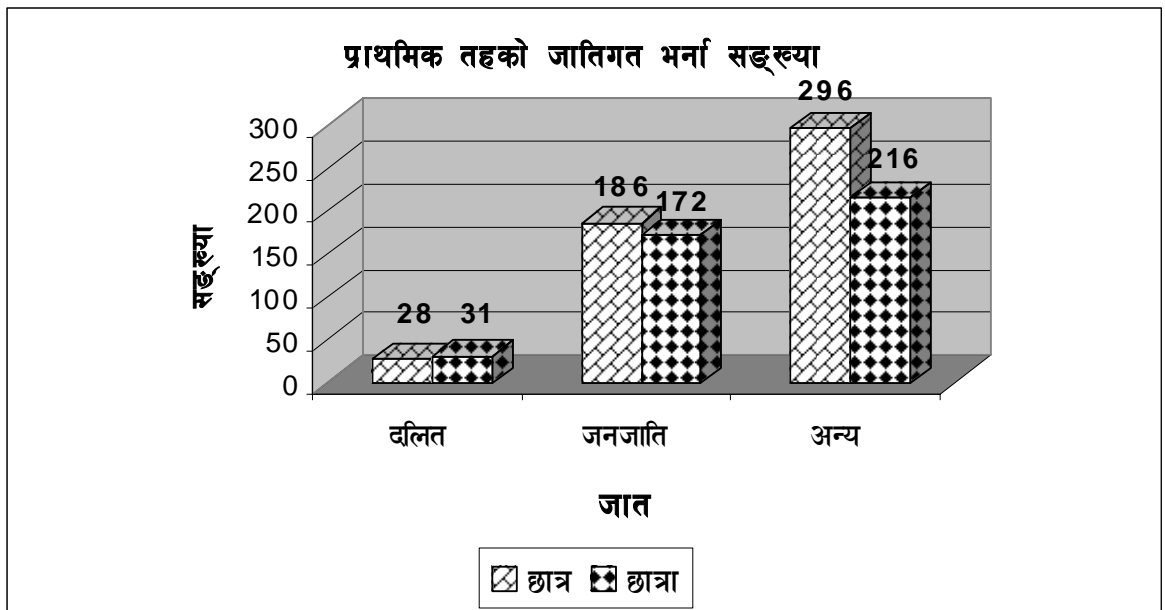
स्रोत : जिल्ला शिक्षा कार्यालय, भक्तपुर, २०६२

यस गा.वि.स.मा रहेका शैक्षिक संस्थाहरूमा भर्ना सङ्ख्या तुलनात्मक रूपमा प्राथमिक तहमा उच्च रहेको छ भने निम्न माध्यमिक तहमा कम रहेको छ । कूल भर्ना सङ्ख्यामा छात्र ५६.४० प्रतिशत र छात्रा ४३.५३ प्रतिशत रहेको छ । छात्र र छात्राको भर्ना दरमा ठूलो अन्तर नभएको देखिन्छ ।

६.२ प्राथमिक तहको जातिगत भर्ना दर

छात्र				छात्रा				जम्मा
दलित	जनजाति	अन्य	जम्मा	दलित	जनजाति	अन्य	जम्मा	
28	186	296	510	31	172	216	419	

स्रोत : जिल्ला शिक्षा कार्यालय, भक्तपुर, २०६२

६.३ विद्यालयहरुको विवरण

क्र.सं.	विद्यालयको नाम
१.	श्री कालिका मा.वि.
२.	श्री गडगडे नि.मा.वि.
३.	श्री चुनदेवी नि.मा.वि.
४.	श्री चेतना प्रा.वि.
५.	श्री तौथली प्रा.वि.
६	श्री नगरकोट प्रा.वि.

स्वास्थ्य स्थिति

परिच्छेद - ७ स्वास्थ्य स्थिति

यस गा.वि.स.को स्वास्थ्य स्थिति हेर्दा समग्रमा सामान्य देखिन्छ । उपचार विधिको प्रयोग गर्ने प्रवृत्ति देखि लिएर त्यहाँका मानिसमा लाग्ने सामान्य रोगको अवस्था तथा दीर्घ रोगको अवस्था एवम् परिवार नियोजनाको साधनको प्रयोग गर्ने सङ्ख्या लगायतका अन्य जनस्वास्थ्यको विवरण तलको तालिकाहरूबाट देखाइएको छ ।

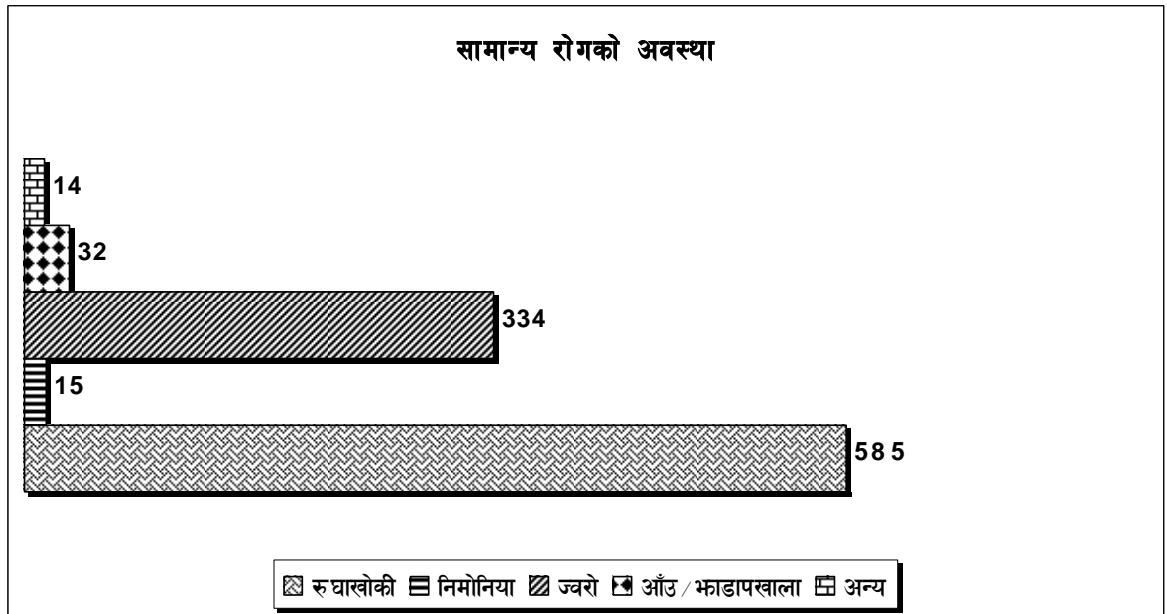
७.१ पारिवारिक उपचार विधिको आवृत्ति

वडा	उपचारको विधि	लामा/धामी/भाँक्री	अस्पताल	घरघुरी
१		6	147	153
२		7	28	35
३		53	58	111
४		73	73	146
५		68	142	210
६		15	28	43
७		75	147	222
८		91	182	273
९		39	86	125
	कूल जम्मा	427	891	1,318

७.२ सामान्य रोगको अवस्था जनसङ्ख्याको आधारमा

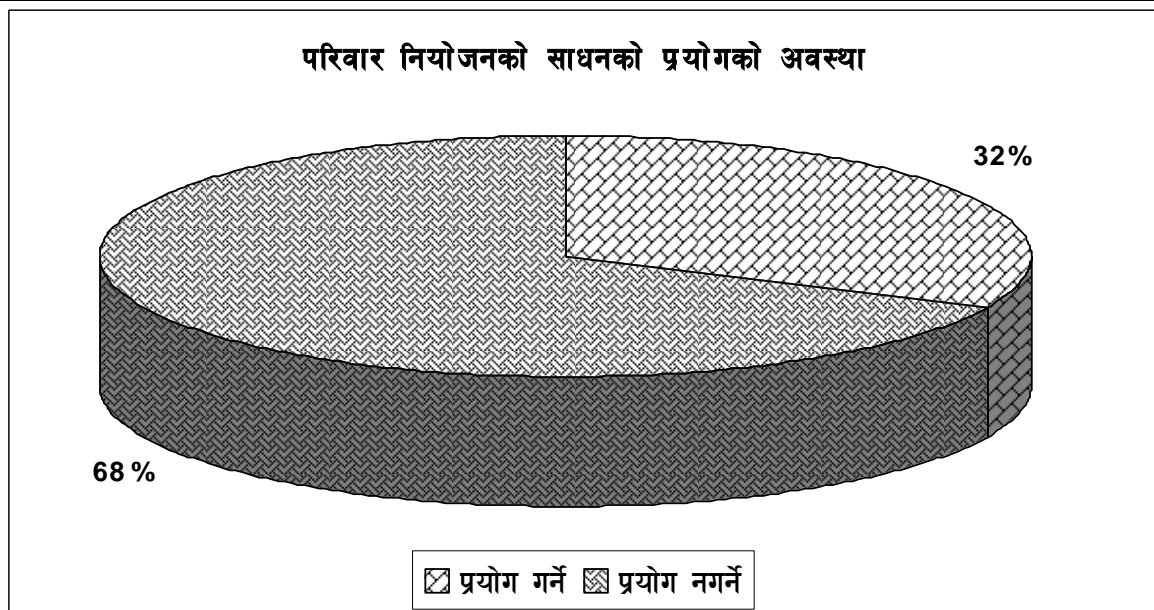
वडा	रोग	रुघाखोकी	निमोनिया	ज्वरो	आँउ/भाडापखाला	अन्य	जम्मा
१		132	2	10	5	4	153
२		25	2	19	0	0	46
३		60	5	35	5	6	111
४		63	2	67	4	0	136
५		67	2	32	0	2	103

रोग वडा	रुघाखोकी	निमोनिया	ज्वरो	आँउ/भाडापखाला	अन्य	जम्मा
६	16	0	3	6	0	25
७	77	2	70	7	0	156
८	93	0	84	1	0	178
९	52	0	14	4	2	72
कूल जम्मा	585	15	334	32	14	980

७.३ परिवार नियोजनको साधन प्रयोगको अवस्था

प्रयोगको अवस्था वडा	प्रयोग गर्ने	प्रयोग नगर्ने	जम्मा
१	53	100	153
२	12	21	33
३	12	53	65
४	26	48	74
५	26	57	83
६	2	22	24
७	21	45	66
८	34	58	92
९	20	37	57
कूल जम्मा	206	441	647

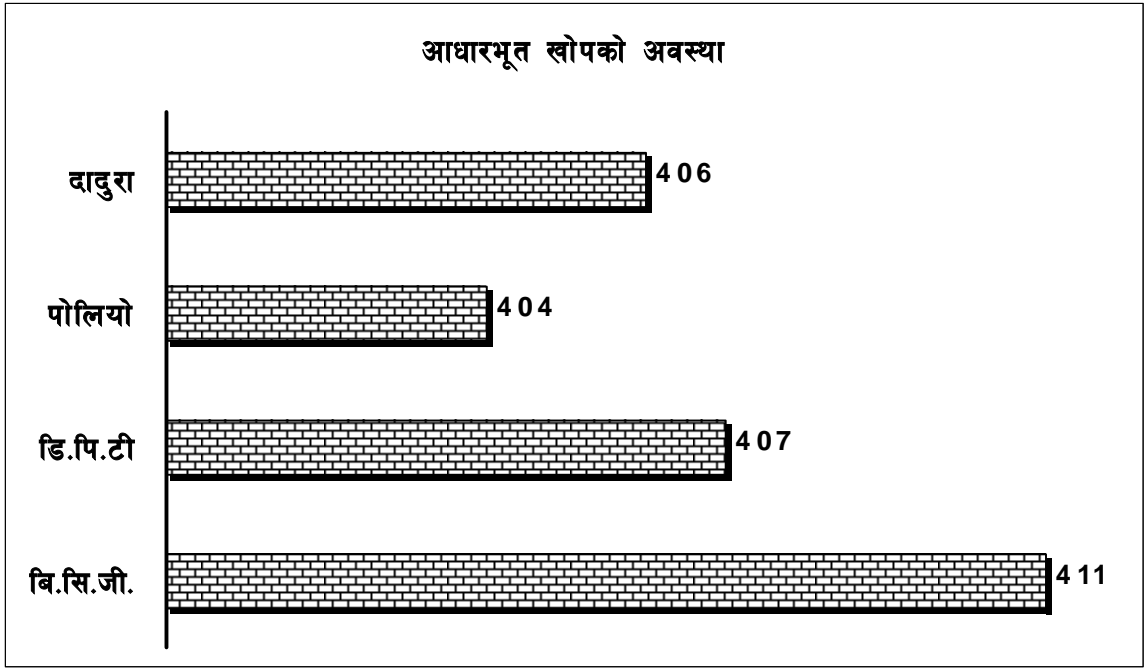

७.४ स्थायी बन्द्याकरण गर्नेको अवस्था

लिङ्ग वडा	महिला	पुरुष	जम्मा
१	30	23	53
२	1	0	1
३	4	1	5
४	8	0	8
५	3	1	4
६	2	2	4
७	11	3	14
८	5	1	6
९	4	0	4
कूल जम्मा	68	31	99

७.५ आधारभूत खोपको अवस्था

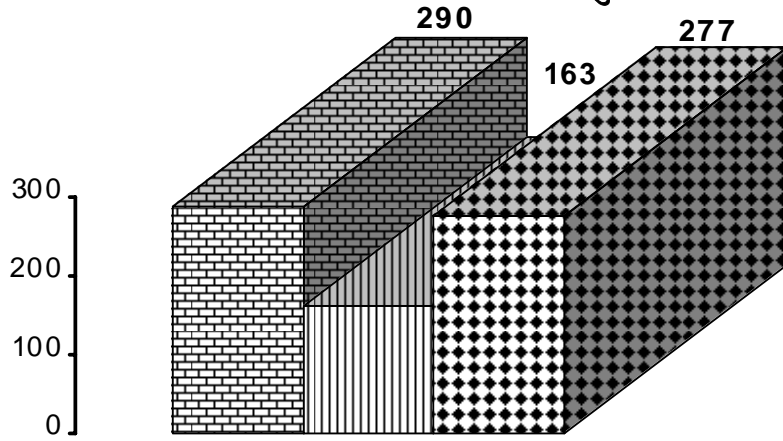
खोप वडा	बि.सि.जी.	डि.पि.टी	पोलियो	दादुरा	जम्मा
१	117	117	117	117	468
२	35	35	35	35	140
३	15	15	15	15	60
४	51	51	51	51	204
५	0	0	0	0	0
६	15	15	15	15	60
७	80	76	73	78	307
८	73	73	72	71	289
९	25	25	26	24	100
कूल जम्मा	411	407	404	406	1628

७.६ शौचालय प्रयोगको आधारमा घरघुरी विवरण

शौचालयको अवस्था वडा	स्थायी	अस्थायी	नभएको	जम्मा
१	85	53	15	153
२	20	10	5	35
३	60	43	8	111
४	30	17	43	90
५	19	3	61	83
६	16	2	6	24
७	24	9	51	84
८	25	11	57	93
९	11	15	31	57
कूल जम्मा	290	163	277	730

शौचालय प्रयोगको आधारमा घरधुरी विवरण

■ स्थायी ■ अस्थायी ■ नभएको

गा.वि.स. को भौतिक अवस्था

परिच्छेद - ट

गा.वि.स. को भौतिक अवस्था

ट.१ सेवा केन्द्रहरुको विवरण

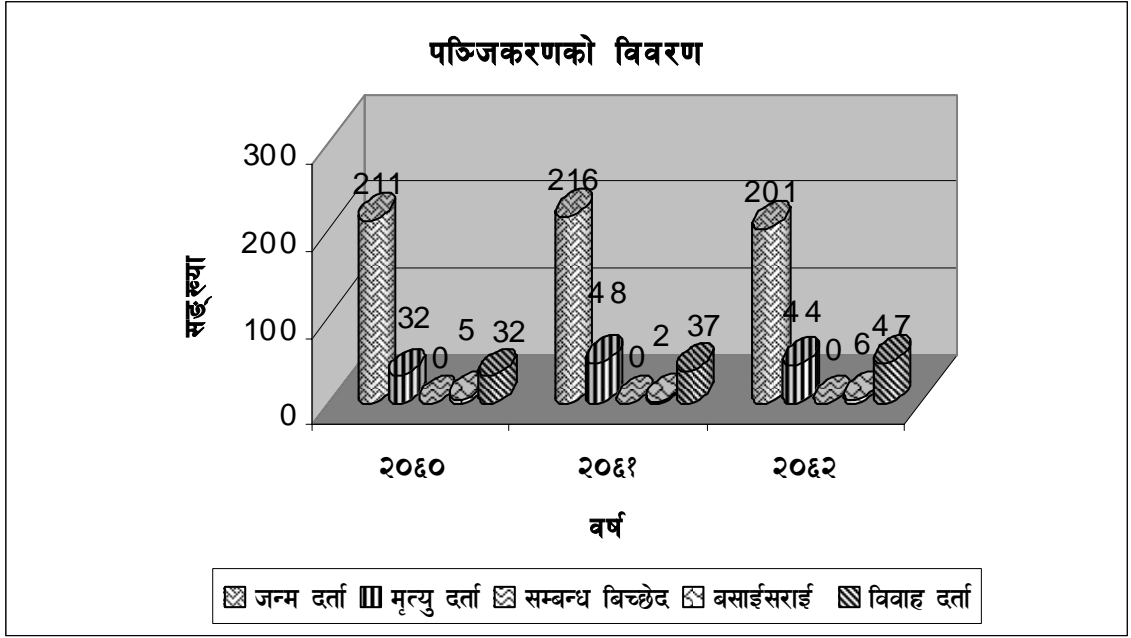
क्र.सं.	सेवा केन्द्रहरुका नाम	बडा नं.	बस्ती
१	नगरकोट स्वास्थ्य चौकी		
२	नगरकोट इलाका हुलाक		

ट.२ गा.वि.स.को २०५९ देखि हालसम्मको आय-व्यय विवरण

क्र.सं.	आ.व.	आय	व्यय
१	०५८/६०	२५१५४६६१९४	२५१५४६६१९४
२	०६०/६१	१९०२०९३१०२	१९०२०९३१०२
३	०६१/६२	१८९५२९२१५३	१८९५२९२१५३

ट.३ विगत ३ वर्ष देखिको पञ्जिकरणको विवरण

क्र.सं.	विवरण	गत ३ वर्ष देखिको पञ्जिकरणको सङ्ख्या		
		२०६०	२०६१	२०६२
१.	जन्म दर्ता	211	216	201
२.	मृत्यु दर्ता	32	48	44
३.	सम्बन्ध बिच्छेद	0	0	0
४.	बसाईसराई	5	2	6
५.	विवाह दर्ता	32	37	47

८.४ जेष्ठ नागरिक तथा एकल महिलाहरूको विवरण

क्र.सं.	विवरण	जेष्ठ नागरिक तथा एकल महिलाहरूको संख्या
		२०६२
१.	जेष्ठ नागरिक	६४
१.१	महिला	४१
१.२	पुरुष	२३
२.	एकल महिला	५८

८.५ २०५४ साल देखि हालसम्मका जनप्रतिनिधिहरूको विवरण

क्र.सं.	जनप्रतिनिधिहरूको नाम	पद	कार्य काल
१	बिलबहादुर तामाङ	अध्यक्ष	२०५४-२०५८
२	जीतबहादुर मोक्तान	उपाध्यक्ष	२०५४-२०५८

८.६ ॐढ सरकारी संस्थाहरुको वलवरण

क्र.सं.	गैह्र सहकारीको नाम	ठेगाना
१.	गरिमा पुस्तकालय	फेदी, नगरकोट-१
२.	श्री फेदी युवा क्लब	फेदी, नगरकोट-१
३.	नव प्रगतिशील युवा क्लब	नगरकोट-६
४.	माउण्ट एभरेष्ट युथ क्लब	नगरकोट-६
५.	सनसाइन	नगरकोट-८
६.	चेतना युवा क्लब	नगरकोट-३

सम्भावना र अवसरहरू

परिच्छेद - ९

सठभावना र अवसरहरू

९.१ प्रमुख सठभावना तथा अवसरहरूको विश्लेषण तालिका

९.१.१ आर्थिक विकास

उपलब्ध अवसरहरू	उपयोगिता	उपयोगिताको विवरण
१. परम्परागत सीप र प्रविधिको उपयोग	- घरेलु उद्योगको विकास गर्न सकिने	- काठको बुट्टा काट्ने, चिउरा र जुजु धौ (दही) बनाउने - वेत बाँस (तामाङ बस्तीमा) - माटोको भाँडा बनाउने - तानले कपडाहरू बुन्ने सम्बन्धी (हाकुपटासी, कालो टोपी, बुट्टे कपडा)
२. प्रारङ्गारिक खेतीको राम्रो सम्भावना	- न्यवसायिक रूपमा खेती गर्न सकिने	- हिउँदे, वर्षे तरकारी, फलफुल र बेमौसमी तरकारी
३. छरिएर रहेका पानीका स्रोतहरूको उपयोग गर्न सके कृषिको उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि हुने ।	- खानेपानी, सिंचाइ, घरायसी प्रयोग	- फूल बनाउने - वर्षादको पानी जम्मा गर्ने - वोरिङ गरेर पानी तान्ने - पोखरी निर्माण गर्ने - अलैची, चिया जस्ता विरुवाको क्षमता वृद्धि गर्ने खेतीपाती बढाउने । - फोहोरमैलाबाट प्रदुषित खोलानालाको संरक्षण गर्ने
४. पर्यटनको गन्तव्य स्थलको रूपमा रहेको ।	- स्थानीय रोजगारी र पर्यटन न्यवसाय प्रवर्धन	- नाचगान/सांस्कृतिक कार्यक्रम, कला, उपहार, हस्तकला, होटल न्यवसाय
५. कुरिलो र च्याउको न्यवसायिक खेतीको सम्भावना	- न्यवसायीकरण गर्ने सम्भावना	- च्याउको खेती गर्ने तथा बढाउने - कुरिलाको विकासले थप आय आर्जन हुने - स्थानीय सिपको प्रयोग हुने ।
६. परिश्रमी र लगनशील जनता (नेवार किसानहरू	- आर्थिक सामाजिक क्षेत्रमा पेशागत विकास गर्न	- जनसहभागिता परिचालन - पेशागत विशिष्टीकरण

तामाङ, गुरुङ र अन्य जनजाति)	सकिने ।	
७. चिया, सुठो, अम्रिसो, अलैंची	- नगदेवालीको रूपमा विकास गर्न सकिने	- आय आर्जन बढ्ने । - भू-क्षय रोकथाम हुने । - खाली जमिनको प्रयोग हुने ।

२.१.२ सामाजिक विकास

उपलब्ध अवसरहरू	उपयोगिता	उपयोगिताको विवरण
१. भौगोलिक सुगमता	- पहुँचको दृष्टिले ज्यादै सुगम	- योजना कार्यान्वय सहज हुने । - कार्यक्रम अनुगमन तथा मुल्यांकन र सुपरिवेक्षण गर्न सजिलो हुने
२. पर्यटन ब्यवसायको लागि महत्वपूर्ण स्थल	- ग्रामीण पर्यटन विकास प्रवर्धन हुने । - रोजगारीमा अभिवृद्धि गर्न सकिने ।	- जीवनस्तरमा सुधार गर्न सकिने । - आयमा अभिवृद्धि हुन सक्ने ।
३. राष्ट्रिय अन्तराष्ट्रिय गैरसरकारी संस्थाहरूको सहभागितामा वृद्धि	- सेवा सुविधामा पहुँच - सामाजिक जागरण	- सामाजिक परिचालनमा वृद्धि - स्वास्थ्य स्थितिमा सुधार - सहकारीतामा वृद्धि
४. निःशुल्क तथा अनिवार्य प्राथमिक शिक्षाको सम्भावना	- सबैका लागि शिक्षा भन्ने प्रतिवद्धता पूरा हुने	- साक्षरता दरमा वृद्धि - सबैमा प्राथमिक शिक्षाको अवसर प्राप्त हुनु ।

२.१.३ भौतिक पूर्वाधार विकास

उपलब्ध अवसरहरू	उपयोगिता	उपयोगिताको विवरण
१. भौगोलिक विकटता नभएको	- विकास निर्माणको हरेक क्षेत्रमा काम गर्न सजिलो ।	- सडक, टेलिफोन, विद्युत, खानेपानी जस्ता पूर्वाधारको विकास
२. जलाधार क्षेत्रको विकास गर्न सकिने र भूमिगत जल पर्याप्त हुनु ।	- खानेपानी, सिंचाई र पर्यावरणीय सुधार ।	- खानेपानीको स्रोत उपयोग । - सिंचाईको लागि स्रोत उपयोग । - वन जंगलको उपयोग ।

3. गा.वि.स.मा सडक, विद्युत, खानेपानी र टेलिफोन सेवा पुगेको	- विकासका सम्पूर्ण पूर्वाधारहरूको उपयोग गर्न सकिने ।	- गा.वि.स.मा मोटरबाट पुग्न सकिने - विद्युत टेलिफोन जस्ता सुविधाहरू भएको ।
--	--	--

२.१.४ वन, वातावरण तथा वस्ती विकास

उपलब्ध अवसरहरू	उपयोगिता	उपयोगिताको विवरण
१. भाडीदार वनलाई उत्पादनमुलक वन बनाउने सम्भावना	- उपभोक्ता ब्यवस्थापन क्षमतामा वृद्धि हुने	- उपभोक्ताहरू दाउरा काठको आपूर्तिमा आत्मनिर्भर हुने
२. सामुदायिक वनमा जडीबुटी खेती गर्ने प्रशस्त सम्भावना	- चिराइतो, टिमुर, धसिङगरे, लप्सी, तितेपाती, पिपला	- आय आर्जनको श्रोत
३. SALT* अपनाई खेतीगर्ने सम्भावना । *SALT = Sloping Agriculture Land Technology.	- कृषि प्रणालीमा विकास - अन्तर बाली र भू-संरक्षण सम्बन्धी जानकारी ।	- भूक्षय दर कम हुने । - कृषि उत्पादकत्वमा वृद्धि हुने । - भिरालोपन अनुसार गह्रा बनाउने विधिको ज्ञान ।

२.१.५ सस्थागत विकास र स्रोत परिचालन

उपलब्ध अवसरहरू	उपयोगिता	उपयोगिताको विवरण
१. खानीको दिगो विकासको रणनीति अवलम्बन गर्न सके आन्तरिक स्रोत वृद्धि गर्न सकिने ।	- स्रोत परिचालन र अभिवृद्धि । - निर्माण ब्यवसाय प्रवर्धन ।	- स्थानीय निकायको आयस्रोत बढ्ने । - स्थानीय रोजगारीमा अभिवृद्धि ।
२. स्रोत, सेवा र सुविधाको पहुँच भएको	- सेवा प्रवाहमा प्रभावकारीता	- जनताले राम्रो सेवा समयमा नै पाउने र प्रतिक्रिया लिई सेवाको प्रभावकारीता बढाउने ।
३. क्षेत्रफल र भौगोलिक बनावटको कारणले नमुना गा.वि.स. रूपमा विकास गर्न सकिने ।	- नमुना गा.वि.स. बन्ने	- सामाजिक र आर्थिक पूर्वाधारको विकास

स्रोत : आवधिक जिल्ला विकास योजना : भक्तपुर, २०५६

परिशिष्ट

गा.वि.स. को सङ्गठनात्मक संरचना

